

Xanthomendoza fallax

Fjällig vägglav

Klass: *Lecanoromycetes*, **Ordning:** *Teloschistales*, **Familj:** *Teloschistaceae*, **Släkte:** *Xanthomendoza*, **Art:** *Xanthomendoza fallax* - fjällig vägglav (Hepp) Søchting et al. **Synonymer:** *Xanthoria fallax* (Hepp) Arnold, *Placodium fallax* Hepp, *Xanthoria substellaris* (Ach.) Vain., *Lecanora candelaria* var. *substellaris* Ach., *Xanthomendoza fallax* (Hepp) Søchting, Kärnefelt & S.Y.Kondr.

Kännetecken

Fjällig vägglav har en gulorange till orange, upp till 30 mm bred rosettformad bål. Loberna är 1–2 mm breda, i stort sett plana och ibland svagt uppstigande. Vita till gula rhiziner förekommer ofta. Gula soral förekommer i kraterformade fördjupningar som bildas mellan över- och underbark på kanterna av korta sidolober. Apothecier är ovanliga, orange och 1–2 mm breda. Arten skiljs från alla andra sorediösa arter i släktet på de karaktäristiska soralen som hos närbesläktade arter bildas på undersidan av loberna, är läppformade eller bildas i spetsen av loberna, utan att en kraterformad fördjupning uppstår så som hos *X. fallax*.

Utbredning och status

Arten är bara känd från en aktuell lokal i Skåne, Dalby kyrkogård. Det finns också en obekräftad uppgift från Blekinge samt en lokal vardera i Västmanland (1949) och Närke (1901). Eftersökt men inte återfunnen i Västmanland och Närke. Fjällig vägglav är i övriga Norden bara funnen i Norge. Totalutbredningen omfattar Europa och Asien.

Ekologi

På sin enda aktuella lokal (Dalby kyrkogård) växte laven tidigare på en näringsberikad alm tillsammans med andra näringsgynnade arter i öppet, sydvänt läge tills trädet avverkades omkring år 2000. År 2003 hittades några få små exemplar på muren runt vilka var kvar även våren 2005. Kyrkogården ligger nära en relativt trafikerad väg men laven förefaller inte påverkas negativt av detta. På kyrkogården finns grusgångar som krattas regelbundet varför det hela tiden tillförs nytt näringsrikt stoft till muren.

Hot

Den begränsade populationen är det största hotet då den kan försvinna p.g.a. slumpfaktorer. Eventuella andra förekomster på alm hotas av almsjuka.

Åtgärder

Kyrkan och berörd personal är informerad. Det bör övervägas om soredier skall transplanteras till nya för arten lämpliga träd.

Övrigt

Under artnamnet *Xanthoria fallax* har tidigare flera arter inkluderats (t.ex. Poelt & Petutschnik 1992) och de flesta äldre svenska kollektioner avser huvudsakligen grov ljuslav *X. fulva* och allévägglav *X. poeltii*, men även nordlig vägglav *X. borealis* och ljuslav *X. candelaria*. *Xanthoria poeltii* är en nybeskriven art (Kondratyuk & Kärnefelt 1997) som finns spridd åtminstone i södra Sverige och har sin typlokal utanför Lund i Skåne.

Litteratur

- Frödén, P. & Lindblom, L. 2003. Fjällig vägglav fortfarande kvar i Sverige. *Lavbulletinen* 2003: 22-25.
- Kondratyuk, S. & Kärnefelt, I. 1997. Notes on Xanthoria Th. Fr. II. *Xanthoria poeltii*, a new lichen species from Europe. *Lichenologist* 29: 425-430.
- Lindblom, L. 1997. The lichen genus Xanthoria (Fr.) Th. Fr. in North America. *J. Hattori Bot. Lab.* 83: 75-172.
- Poelt, J. & Petutschnig, W. 1992. Xanthoria *candelaria* und ähnliche Arten in Europa. *Herzogia* 9: 103-114.

Författare

Ulf Arup 1999. © ArtDatabanken, SLU 2005.